

Balio Sruogos atvirlaiškis Vandai Daugirdaitei, 1921-11-07, iš Miuncheno - į Berlyną

Baisiai klaiku.

*Gartenhaus Noske
Cuxhavener str. 15
Berlin [1]*

*Zosei Laucevičaitėi [2]
Vandai*

Adr. Bamberger Hot. [3]

Baisiai klaiku. Apsistojau viešbuty [4]. Valkiojau visą dieną, pavargau baisiai, o taip klaiku. Vienai vienas. Kaip čia reikės gyvent, nežinau[.] Nebetoli vakaras, temsta[,] o aš sėdžiu kambary vienas ir taip noris verkti. Tu žadėjai būti gera – Tu būk gera, nes kitaip man bus baisiai bloga. Kitaip aš nežinau, ką aš pasidarysiu. Man taip verkti noris. Vanduk, neapleisk manęs – aš toks vienas esu [5].

KOMENTARAI

- [1] Gartenhaus Noske / Cuxhavener str. 15 / Berlin *vok* =Noske'ės sodo namelis / Cuxhavener gatvė 15 / Berlynas.
- [2] Sofija Laucevičiūtė (1898–2003), teisininko, diplomato Tado Petkevičiaus vyresniosios sesers Gabrielės Petkevičiūtės-Laucevičienės ir vaistinės savininko Šiauliuose Tacijono Laucevičiaus dukra, Vandos Daugirdaitės pusseserė, tuo metu studijavo ekonomiką Berlyne, gyveno kartu su Vanda Daugirdaite viename kambaryje, todėl atvirlaiškis siųstas abiems adresatėms.
- [3] Adr. Bamberger Hot. *vok* =Adresas. Bambergerio viešbutis.
- [4] Bambergerio viešbutis, kurio viename kambarių buvo apsistojęs Balys Sruoga, ką tik atvykęs į Miuncheną (iš Lietuvos išvykti planavo apie 1921-10-24-25, išvyko 1921-11-01).

- [5] „Iš Lietuvos redakcijos narių, be Sruogos, išvažiavo studijuoti į Vokietiją F[austas] Kirša ir V[anda] Daugirdaitė. Kartu vyko Vera Bakšytė (vėliau Karvelienė), H[alina] Kairiūkšytė-Jacynienė, J[uožas] Pajaujis ir K[azys] Sruoga. Tą kelionę B. S. aprašė humoristiniame feljetone[...]“ [Dzidorius, Baltro sūnus, Akėčkuolis, „Mūsiškiai užsieny“, in: *Lietuva*, Kaunas, 1921-12-25, Nr. 290, p. 5-6] (Vanda Sruogienė, Balys Sruoga mūsų atsiminimuose, parengė Vanda Sruogienė, Chicago: Mykolo Morkūno spaustuvė, 1974, p. 519). „Po linksmos ir nuotaikingos kelionės, kurią su humoru aprašė laikraščiuose, pirmosios dienos naujoje vietoje B. Sruogai vis dėlto buvo sunkios ir neįdomios. Iš karto užgriuvo buitiniai rūpesčiai ir biurokratiniai formalumai – registracija policijoje, dokumentų tvarkymas universitete, kambario ieškojimas, o vokiškai susigaudė labai menkai, nors prieš metus vienoje iš anketų ir buvo įrašęs, jog šią kalbą moka pusėtinai. Neturėjo ir kas pagelbsti – artimiausi draugai išsisklaidė kituose Vokietijos miestuose: V. Daugirdaitė ir F. Kirša liko Berlyne, A. Rimka – Frankfurte prie Maino, J. Čiurlionytė jau visi metai studijavo Leipcige. Kaip prieš septynerius metus Petrograde, B. Sruoga vėl pasijuto vienišas, visiems svetimas ir nereikalingas. Čia dar užėjo ankstyvi šalčiai, o Brambergerio viešbučio kambarys, kuriame apsistojo, buvo nekūrenamas. Neturėdamas kur dėtis, B. Sruoga stengėsi įlįsti į kokią biblioteką, muziejų, vakare – į teatrą“ (Algis Samulionis, *Balys Sruoga*, Vilnius: Vaga, 1986, p. 116).
- „Atvykę į Berlyną [1921-11-01] turėjom su Baliu skirtis, aš jį paklausiau – ar tai mūsų draugystės galas? Jis tik giliai į akis pažiūrėjo ir pasakė, kaip tai aš nesuprantu, kad jis [kelionės metu Vandą Daugirdaitę ignoravo, flirtavo su kitomis keleivėmis] nenorėjo mūsų jausmų profanuoti... Aš likau Berlyne su draugėmis, pradėjau lankyti universitetą ir kasdien gaudavau iš Balio graudžius laiškus – Miunchenas pradžioje jį slėgė, jautėsi vienišas“ (Vandos Sruogienės laiškas Algiui Samulioniui, iš Kanados – į Vilnių, 1981-06-27, l. 9r); „tokio stiliaus laiškus gaudavau tada kone kasdien. B. S. buvo labai pastovus savo jausmuose, o tai buvo pačios jaunystės įkarštyje, išsiskyrimo ilgesy. Rodos, esu Jums kadaise rašiusi, kad pirmąjį pusmetį išvykus studijuoti Vokietijon, Balys ypač jautėsi vienas ir nelaimingas. Išsiskyrimas abiem buvo skaudus“ (*Ibid.*, l. 1r, 2r).
- „Į V[akarų] Europą mokytis važiavo daug jaunimo. Ir mes panorėjom. Pasirinkom Vokietiją, nes ten infliacijos metu atrodė pigiausiai. Miunchenas vyrą viliojo kaip menininkų, teatrų miestas. Jis jį labai mylėjo, žavėjosi jo architektūra (tikrai, tai retas miestas, kuriame kažkaip išskirti rajonai – čia gotika, čia renesansas, čia barokas ar net viena aikštė – klasicizmas). Žavėjosi muziejais, kuriuos dažnai lankė, ir rimtai studijavo meną pas garsųjį prof. [Henrichą] Wölffliną. Anglų parką labai mėgo, ne vieną naktį ten pravaikščiojo gal po kokio Franciskaner, Hofbräuhaus alaus... Aš važiavau į Berlyną, nes ten jau mokėsi mano draugės – Aldona Čarneckaitė-Birutienė, Ona Kerpauskaitė, Sofija Lukauskaitė, Viktorija Gravrogkaitė, mano pusėsėrė [Sofija] Laucevičiūtė ir kt. Nutarėm kuriam laikui išsiskirti, tuo patikrinti savo jausmų pastovumą ir būti atskirai, kad vienas kitam netrukdytume mokslo...“ (Vandos Sruogienės laiškas Algiui Samulioniui, iš Čikagos – į Vilnių, 1978-10-10, [pasirašytas mašinraštis], l. 3r).